

TÉZISGYŰJTEMÉNY

v. Gorka Sebestyén

**Tartalom és végeredmény-alapú változás a politikai
erőszak gyakorlatában a hidegháború vége óta**

- a hidegháborús és az al Kaida-terrorizmus közötti
különbség: a „transzcendentális terrorista”
felemelkedése

című Ph.D. értekezéséhez

belső Témavezető:

Prof. dr. Láncki András

Intézetigazgató, egyetemi tanár

Politikatudományi Intézet

Corvinus Egyetem

külső Témavezető:

Prof. Stephen Sloan PhD.

Center for the Study of Force and Diplomacy

Temple University

Philadelphia

USA

Budapest, 2007

Politikatudományi Intézet

TÉZISGYŰJTEMÉNY

v. Gorka Sebestyén

**Tartalom és végeredmény-alapú változás a politikai
erőszak gyakorlatában a hidegháború vége óta**

- a hidegháborús és az al Kaida-terrorizmus közötti
különbség: „transzcendentális terrorista”
felemelkedése

című Ph.D. értekezéséhez

Belső témavezető:

Prof. dr. Láncki András
Intézetigazgató, egyetemi tanár
Politikatudományi Intézet
Corvinus Egyetem

Külső témavezető:

Prof. Stephen Sloan PhD.
Center for the Study of Force and Diplomacy
Temple University
Philadelphia
USA

Budapest, 2007

© v. Gorka Sebestyén

Tartalomjegyzék

Kutatási előzmények és a téma indoklása	4
Hipotézis és felhasznált módszerek	6
Következtetések összegzése: „ SuperPurple ” - a Veszpháliai rendszer részleges reformja	17
Melléklet: 1. Terrortámadások halálos áldozatainak aránya, 1993-2003	21
2. A terrorizmus kormányzati definíciói	22
Főbb hivatkozások	23
A témakörrel kapcsolatos publikációk	27
Külső bírálatok	30

KUTATÁSI ELŐZMÉNYEK ÉS A TÉMA INDOKLÁSA

A hidegháború vége óta a geopolitikai környezet olyan radikálisan megváltozott, hogy a politológus joggal kérdezi: mit jelent ma pontosan a „nemzetbiztonság”, és milyen új fenyegetésekkel szembesülnek a nemzetállamok? Tudjuk, hogy egy politikai okokból kirobbantott III. világháborús-típusú konfliktus fenyegetése már nem áll fenn. A berlini fal leomlása utáni években a nemzetbiztonsággal foglalkozók a tudományos élet által rájuk erőltetett, egymással versengő és gyakran kevésbé hihető elméletek keltette zűrzavarban szenvedtek. Miközben néhány író¹ rendkívül gazdaggá és híressé vált azzal, hogy megpróbálták értelmezni a hidegháború utáni rendszert, egyikük elmélete sem örvendett olyan egyértelmű és egyhangú elismerésnek, mint a megelőző négy évtized egyetemlegesen elfogadott meghatározása: a versengő ideológiai blokkok bipoláris rendszere. Ennek fő oka, hogy nem létezett olyan átfogó fenyegetés, mint a hidegháborúban. De ez nem azt jelenti, hogy a nemzetbiztonságot nem fenyegette semmi. Számtalan ilyen észlelt kihívás létezett.

---

¹ A „Vörös Fenyegetés” eltűnte után a legmeghatározóbb próbálkozás a világ értelmezésére Francis Fukuyama koncepciója, *The End of History / A történelem vége* volt, amely a „piac-demokrácia” dicsőséges győzelmét mindenk fölé helyezte, és Samuel P. Huntington *Clash of Civilizations / Civilizációk összecsapása* című érvelése, mely szerint a jövő konfliktusát a vallás és a kultúra fogja meghatározni. Lásd Francis Fukuyama: „*The End of History*”, *The National Interest*, Summer 1989, valamint Samuel Huntington: „*The Clash of Civilizations*”, *Foreign Affairs*, Summer 1993, vol. 72, no.3, vagy az esszék alapján készült könyveket.

Ugyanakkor a pontosság kedvéért meg kell jegyezni, hogy a „civilizációs összecsapás” modern, hidegháború utáni elmélete nem Huntingtonnal kezdődött. Ezt nemzetközi téren először a muzulmán kérdések vezető nyugati kutatója, Bernard Lewis fogalmazta meg. Erről az elméletről hosszabban a „*Roots of Muslim Rage*” című cikkben írt (*Atlantic Monthly*, September 1990). A cikk újra megjelent a *Policy*, Summer 2001-2002-es számában, lásd: <http://www.cis.org.au/policy/summer01-02/polsumm01-3.pdf> (Minden internetes lábjegyzet 2007. szeptemberi állapotot tükröz.)

A fenyegetések listájával (az etnikai tisztogatástól a tömegpusztító fegyverek elterjedéséig) elsősorban az volt a probléma, hogy hosszabb volt, mint a hidegháborús környezet sokkal egyszerűbb és koherensebb veszélyelemzés és feladat vállalása, másodsorban pedig, hogy a legutóbbi időig (2001. szeptember 11. előtt) heves vita folyt arról, miképpen kellene rangsorolni ezeket. Mire kellene az egyes országoknak jobban összpontosítaniuk a figyelmüket: az etnikai tisztogatásra vagy a szervezett bűnözésre, a tömegpusztító fegyverekre vagy a környezeti katasztrófákra? Nem volt egyértelmű vélekedés arról, hogy a sok közül melyik fenyegetés volt a legátfogóbb.

2001. szeptember 11-e óta viszont úgy tűnik, változás állt be a veszélyelemzés, legalábbis az Egyesült Államok, a NATO vezető tagja és a hidegháború utáni egyetlen szuperhatalom szerint. A legalább 3'000 ártatlan áldozatot követelő, összehangolt támadások után a globális legbefolyásosabb állam úgy döntött, a geostratégiai környezet új rendet kíván, az iszlám szélsőségesek globalizált „hiper-terrorizmusának”² új formája az új átfogó fenyegetés a nyugati világ biztonságára, és mostantól fogva az egyes országokat az alapján kell jónak vagy gonosznak ítélni, hogyan viszonyulnak az új „terrorizmus elleni globális háborúhoz”. Sokak szerint szeptember 11. nyilvánvalóvá tette, mi alapján kell meghatározni és értelmezni az új geostratégiai környezetet. Például Charles Krauthammer úgy véli, a nemzetek feletti terrorista csoportok³, mint az al

---

² A fogalmat először a francia biztonságelemző, François Heisbourg használta. A hiper-terrorizmus fogalma arra utal, hogy az olyan csoportok, mint Oszama bin Laden al Kaidája radikálisan több képességgel rendelkeznek, és ezért nagyobb fenyegetést jelentenek a demokratikus kormányokra, mint a korábbi, „klasszikusabb” terrorista csoportok, és tömeges halállal végződő támadásokban érdekeltek. Lásd Heisbourg meghatározó, bár kissé apokaliptikus munkáját: „*La fin de l'Occident? L'Amérique, L'Europe et le Moyen-Orient*”, Odile Jacob, Paris, 2005, és Sebestyén L. v. Gorka: “*Hyper-Terrorism*”: *the Globalisation of Terror*” JANES Terrorism and Security Monitor, Special Report, JANES, April 2003.

³ Sajnos az egzisztenciális fenyegetés hajszálpontos meghatározására leggyakrabban használt jelzők a muzulmán, iszlám vagy iszlámista terrorizmus a globális dzsiháddal együtt egyre népszerűbbé válnak. Ezek a meghatározások mindenütt nagy kárt okoznak a törvénytisztelő muzulmánoknak, valamint érdemtelenül ruházzák fel kvázi vallási legitimitáció értelmével a gyilkos

Kaida, jelentik ma a nemzetbiztonság átfogó problémáját, és „létükben fenyegetik”⁴ az Egyesült Államokat és szövetségeseit⁵.

HIPOTÉZIS ÉS FELHASZNÁLT MÓDSZEREK

Disszertációm legfőbb feltevése, hogy az Egyesült Államok jelenlegi veszélyérzete megalapozott. Nem célom itt megítélni, hogy vajon igaz-e az az értékelés, miszerint a hiper-terrorizmus a legfontosabb hidegháború utáni fenyegetés. E dolgozat célja megvizsgálni, mi is pontosan ez az új fenyegetés, és valójában mennyiben új. E kérdések megválaszolásához először a kulcsfogalmat kell értelmezni és kiegyezni abban. A *terrorizmus* szó nagyon ismerősen cseng. Mindennap találkozunk vele a hírekben, beszélgetésekben, de tudjuk-e, mit is jelent valójában?

A terrorizmus jelenségével foglalkozó bármely tanulmány első alapvető problémája, hogy a kifejezés nem megfelelő, és hogy nem létezik a terrorizmust tanulmányozó, régóta fennálló iskola. Először is, látnunk kell, hogy a terrorizmus szó semmiképpen sem értékmentes, és tudományosan elkülöníthető fogalom. Mikor használjuk, szubjektív értelmet hordoz, ami azt jelenti, hogy az, aki valaki mást terroristának nevez, nem csak jellemzi az illetőt, de morális ítéletet is mond felette. Másodszer, mint tudományos kutatási terület, a terrorizmus kutatás nagyon sokáig mostohagyerek volt. Meglepő módon a jelenség módszeres tanulmányozása komolyan csak mintegy 35 éve kezdődött. Csak a közelmúltban fogadták el igazán ezt a területet, és

---

terroristákat, akik igen kevés dologban kötődnek a Korán vagy Mohamed tanításaihoz. Ezért tartózkodni fogok az ilyen népszerű, de gyújtó hatású kifejezésektől, és olyan meghatározásokat fogok használni, melyek szerintem sokkal pontosabbak, pl. a *transzcendentálisan vezérelt terroristák*.

⁴ Lásd Krauthammer cikkeit a National Interest-ben, pl.: „*Neoconservatism and Foreign Policy*”, The National Interest, Fall 2004, kivonata olvasható: www.inthenationalinterest.com/Articles/October2004/October2004Krauthammer.html.

⁵ A hidegháború utáni terrortámadások megnövekedett halálozási statisztikáit lásd 1. Mellékletben

vált a politikatudomány részévé. Ennek során kiderült, hogy a terrorizmus fogalma nem volt elég tudományos vagy semleges, ezért ma már inkább a **politikai erőszak** tanulmányozásáról beszélünk.

De még mindig fennáll a kérdés, mit értenek ma a politológusok a politikai erőszak vagy terrorizmus fogalmán? Sajnos, részben a jelenség tanulmányozásának hányatott történelme és más, inkább politikai okok miatt, ma a terrorizmusnak sokféle, tucatnyi definíciója létezik, és nincs egyetemes megegyezés a kérdésben.⁶

Ez a disszertáció részletesen elemzi, miképpen lehetne definiálni a terrorizmust, végül saját javaslattal áll elő. Ebben a bevezető részben szeretnék egyszerűen felsorolni néhány, megítélésem szerint alapvető jellemzőt vagy tényezőt. Azt gondolom, hogy a modern terrorizmus, vagy politikai erőszak a következő jellemzők némelyikével vagy mindegyikkel kell, hogy rendelkezzen:

- a terrorista akciót elkövető csoport szándékai között kell, hogy legyen politikai vagy vallási cél vagy végeredmény
- a terrorizmusnak erőszakot kell alkalmaznia, vagy fenyegetnie kell annak használatával
- a terrorizmus nem követi a háború bevett törvényeit
- csak akkor beszélhetünk terrorizmusról, ha azt egy kisebbség követi el egy legitim kormánnyal, vagy a többséggel szemben
- a terrorizmus alapeleme a félelem belenevelése egy társadalomba. Ezért az elektronikus és másfajta média nagy hasznára van a terroristáknak a megfélemlítés üzenetének elterjesztésében.⁷

---

⁶ pl. Külön definíciója van az FBI-nak, a Pentagonnak, a brit és a francia büntető törvénykönyvnek, hogy csak néhányat említsek. Példákat lásd a 2. Mellékletben

⁷ Brian Jenkins, vezető terrorizmus szakértő arról híres, hogy szerinte a modern terrorista nem érdekelt abban, hogy akciója következtében a lehető legtöbb ember haljon meg, sokkal inkább

A politikai erőszak jelenségének bő egy évtizedes tanulmányozása után arra a következtetésre jutottam, hogy a terrorizmus létező kategorizálásai nem megfelelőek. A különböző csoportok és elkövetők változatossága arra a következtetésre vezetett, hogy további újabb kategóriákat kell létrehozunk, ha a hidegháború utáni környezetben politikai erőszakot alkalmazó csoportokról beszélünk. A terroristákat két alosztályba soroltam: a racionális és pragmatikus, illetve az irracionális, vagy transzcendentális terrorista, és a következőképp definiáltam őket:

RACIONÁLIS / PRAGMATIKUS TERRORISTA

A racionális terrorszervezet végső célja egy olyan helyzet megvalósítása, mely alapvetően keresztülvihető és reális. Ezért lehetséges politikai vagy diplomáciai megoldást találni az eredeti sérelemre. A szembenálló kormány dönthet úgy – ha akar –, hogy tárgyal az ilyen csoporttal. (Ilyenek pl. az IRA, ETA, PFSZ).

IRRACIONÁLIS / TRANZSCENDENTÁLIS TERRORISTA

Az irracionális terrorista végcélja olyan helyzet megvalósítása, amely nem egyértelműen keresztülvihető vagy reális, és teljesen ellentétes a szembenálló kormánnyal. Nincs lehetőség politikai megegyezésre, vagy akár tárgyalásokra. (Pl.: a japán Aum Shinrykio destruktív szekta, mely mérgezőgáz támadást hajtott végre a tokiói metróban 1995-ben).⁸

---

abban, hogy a lehető legtöbb ember lássa az akcióit (a médián keresztül), hogy a lehető legszélesebb körbe jusson el az üzenete. Személyes beszélgetés Dr. Jenkins-szel, Orlando, Florida, 2005. november 2-5.

⁸ A tokiói metróban 1995-ben végrehajtott szaringáz támadást valójában számtalan sikertelen biológiai támadás előzte meg, melyeket a szekta dollármillióiból létrehozott magánlaboratóriumok készítettek elő. A szekta történetének összefoglalóját lásd: David E. Kaplan és Andrew Marshal: „*The Cult at the End of the World*”, Arrow Books, London, 1996. Tudományos és részletes elemzést lásd: Richard A. Falkenrath, Robert D. Newman and Bradley A. Thayer: „*America's*

Négy feltevésem van:

1. Az irracionális terrorista elkövetők száma megsokszorozódott a hidegháború megszűnése óta.
2. A kormányok erősen korlátozottak az ilyen elkövetőkkel szemben alkalmazható eszközök megválasztásában.
3. Az irracionális, vagy transzcendentálisan vezérelt terrorista a fenyegetés egy teljesen más kategóriáját képviseli, mivel – köszönhetően annak, hogy teljesen érdektelen a politikai megegyezés iránt – igazolva látja tömegpusztító fegyverek használatát.
4. Oszama bin Laden képviseli az új fenyegetést, és olyan kihívást jelent, mely nem kezelhető megfelelően a létező vesztfáliai államstruktúrákban és nemzetbiztonsági munkamegosztásban.

A disszertációm ezeket a feltevéseket az alábbiak bemutatásával igazolja:

a) Hogyan alakult ki a nemzetbiztonság, mint a modern nemzetállam egyik feladata.

b) Mi a különbség a hidegháborús és a 2001. szeptember 11. utáni helyzet geostratégiai környezeté között.

c) Kicsoda Oszama bin Laden, és mennyiben új szervezet az al Kaida.

d) Hogyan kellene megreformálni a vesztfáliai biztonsági felépítményeket, hogy alkalmazhatóbbak legyenek az új fenyegetéskörnyezetben, mely az irracionális/transzcendentális elkövetők felemelkedésével, és a biztonság globalizációjával alakult ki.

A következtetésem az, hogy a létező hierarchikus nemzetállami struktúrát, mely a modern nemzetállam létrehozásának melléktermékeként alakult ki, laposává kell tenni, és inkább „interdepartmental” megoldásokat hangsúlyozni .

Achilles' Heel: nuclear, biological, and chemical terrorism and covert attack, MIT Press, Cambridge, 1998 vonatkozó fejezetében.

Én ezt „**SuperPurple**”-nek nevezem, a Goldwater Nichols törvény alapján az Egyesült Államok erőire alkalmazott, a fegyveres erők közötti integrációs felhatalmazás után (melyet „Purple” integrációnak neveztek).

A VESZTFÁLIAI ÖRÖKSÉG

A disszertációm egy része az elmúlt négy évszázadban globálisan kialakult nemzetbiztonsági rendszert mutatja be. Az 1648-as vesztfáliai békét a legtöbb elemző egy olyan Nyugati rendszer létrehozásának alapjaként értékeli, melyben az alanyok az egymástól független államok voltak – bár szövetséget köthettek egymással –, amelyek elméletileg belső ügyeibe nem lehetett beavatkozni, egy rendszer, melyben a szuverenitás vált végül a legfontosabbá.⁹ Később, ahogy ez a fogalom kifejlődött, és az emberek személyes állampolgári hűsége a helyi földesúrtól vagy királyi háztól egy, a nemzeti identitás köré definiált professzionális politikai elit felé tolódott, az állam nemzetállammá fejlődött, melynek meghatározó szempontjai az állampolgárság és a nemzetiség lettek.

A nemzetállam, mint egy ország működtetésének és meghatározásának módja, megalapításának és fejlődésének legfontosabb mellékhatása a szuverenitás új helyeinek elágazásai és az új felépítmény biztonságának garantálására. Miközben az ember azóta vív háborúkat, mióta a terület és az eltulajdonítható vagyon más formái léteznek, a nemzetállam biztosításának modern módszere új, és meglepő módon majdnem általános munkamegosztást eredményezett, mely gyakorlatilag a világ minden országában létrejött.¹⁰ Az így létrehozott nemzetbiztonsági rendszer, meglehetősen egyszerűen, a fenyegetések

---

⁹ Valójában a szuverenitás szent és sérthetetlen természete volt később a ‘hatalom egyensúlyi’ rendszer alapja, mely olyan fontos lett Európában az elkövetkező évszázadokban.

¹⁰ Természetesen van néhány ritka kivétel, pl. Andorra vagy Costa Rica, de ezekben az a közös, hogy vagy túl kicsik, hogy saját hadseregük vagy biztonsági szolgálataik legyenek, vagy külső és

kategorizálása alapján lett kialakítva, úgymint külső, belső, polgári vagy katonai jellegű. Természetesen létrejöttek bizonyos variánsok is, pl. néhány országban a polgári és katonai kémelhárítást egy testületbe egyesítették, de összességében véve a modern nemzetállamok többsége az alábbi munkamegosztást hozta létre.

Fenyegetés típusa	Nemzetállam intézményes válasza
Külső katonai (invázió)	Állandó hivatásos hadsereg
Belső alkotmányos, törvényes zavargás	Rendőrség
Katonai titkok ellopása	Katonai elhárítás
Politikai, gazdasági titkok ellopása	Polgári elhárítás
Ellenséges katonai szándék/képesség	Katonai hírszerzés
Külső politikai elit ellenséges szándéka	Polgári hírszerzés (kémkedés)

1. táblázat: A veszfáliai nemzetbiztonság örökölt felépítése

Nem szabad elfelejteni, hogy míg ma természetesnek vesszük pl. a rendőri erők és a hivatásos hadsereg létezését, ezek történelmi léptékben mérve mind újabb kori vívmányok. A veszfáliai nemzetbiztonsági struktúra állandó részeinek létrejötte előtt évszázadokig falusi fegyveresek és időszakosan alkalmazott zsoldosok látták el ezeket a feladatokat.

Mindegyik esetben, ahogy a nemzetállam kifejlődött és megszilárdította struktúráit, a nemzetbiztonság belső felépítését törvények és alkotmányos intézkedések erősítették meg, melyek meghatározták az adott szervezetek

---

átfogó biztonsági garanciákra támaszkodnak, mint pl. az utóbbi esetében az Egyesült Államokkal kialakult kapcsolata.

felelősségeit és sajátos feladatait. A hatékonyság megőrzése, valamint a hatalommal és az információkkal való visszaélés elleni biztosítás eszközeként gyakorlatilag a fejlett Nyugat összes állama szigorúan elhatárolta minden egyes szervezet hatáskörét. A katonai hírszerzés kérdése volt például az egyetlen hatásköre annak a szervezetnek, melyet azzal bíztak meg, hogy erre a fenyegetésre válaszoljon, és így tovább. Ennek a szigorú munkamegosztásnak bármely szándékos vagy akár nem szándékos megsértése, ha kiderül, általában botrányt és/vagy vizsgálatot eredményez.¹¹ A hidegháború egyértelmű fenyegetéskörnyezete, ahol a veszélyt nemzetállamok egy csoportja jelentette, egyszerűen tovább erősítette a feladatok szigorú értelmezését, és az ebből származó tükörcép-választ, amikor is a fenyegetésre egy olyan testület reagál, melynek ez a hatáskörébe tartozott.

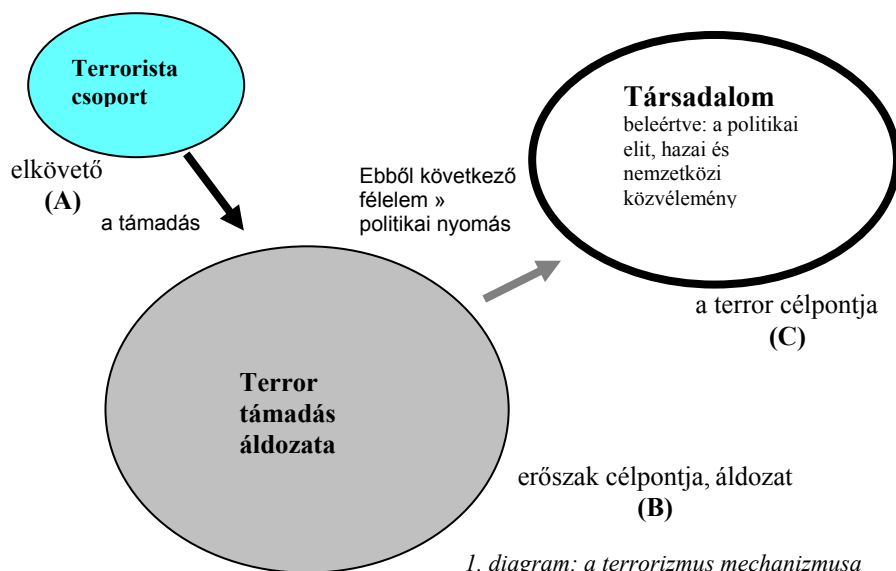
Úgy gondolom, hogy a nemzetbiztonság vesztfáliai rendszerének alkalmazhatósága – bár nagyon logikus és a múltban sikeres volt – erősen korlátozott, ha olyan fenyegetésekkel szembesül, melyek nem köthetőek a nemzetállamhoz. Az egyik ilyen fenyegetés a nemzetek feletti terrorizmus. De mielőtt pontosan megvizsgálánk, mennyiben korlátozott a rendszer, finomítanom kell a terrorizmusról alkotott definíciómat. Az alapvető definíciós elemek meghatározása, és a szemantikai csapdák elkerülése után (lásd 2. melléklet a hivatalos definíciókra), egy használható definíciót kapunk:

---

¹¹ Például amikor a CIA-t azzal vádolták a vietnami háború alatt, hogy amerikai állampolgárokról gyűjt adatokat az Egyesült Államokban – ez az akció a hatáskörén kívül esett

*A **TERRORIZMUS** a erőszak alkalmazása (vagy azzal való fenyegetés) a félelem elültetésére annak érdekében, hogy a szélesebb társadalomra – vagy annak legitim képviselőire – olyan politikai vagy vallási végeredményt kényszerítsen, mely nem az ő választásuk.*

Természetesen számtalan más módon lehet a terrorizmus egy használható definíciójának problematikáját megközelíteni. Egy másfajta módszer a pusztá szavak absztrakciójának megkerülése, a terrorizmus mechanizmusának ábrázolása. A Venn-diagramos megközelítést alkalmazva érthetőbbé válik a működő dinamizmus a politikai erőszak különböző alanyai és tárgyai között:

A terror mechanizmusa itt könnyebben átlátható. A terrorista csoport hatással akar lenni egy célközönségre, C-re, elsősorban az ország politikai elitje nem cselekszik saját akaratának megfelelően. A változás kieroszakolására félelemkeltést alkalmaznak akár közvetlenül ennek az elitnek a tagjaira (ez

lehet merénylet), vagy az érintet ország közvéleményében keltett félelmen, esetleg a nemzetközi közvélemény reakcióján keresztül gyakorolva rájuk nyomást. Félelmet úgy keltenek, hogy adott célpontot, **B**-t, megtámadják, így irányítva az üzenetet a közvetett, de végső célpont, **C** felé. Az erőszak közbelső célpontja lehet a közvélemény egy vagy több tagja, vagy a kormány, vagy annak hatóságai. Alex Schmid, volt ENSz szakértő, ezt sokkal szemléletesebben fogalmazza meg: „*A terrorista üzenet sajátos hatása abból ered, hogy azt az emberek vérével írják, akik a címzettnek fontosak, de a feladónak nem.*”¹² R. D. Crelinsten hasonlóképpen a „*kettős elnyomás módszeréről*” beszél, ahol vannak az erőszak célpontjai és a követelések célpontjai.¹³ Vagy például Jenkins szerint a terrorizmus „*erőszak, melynek célpontjai azok az emberek, akik nézik*”, azaz nem közvetlenül a megtámadott emberek.¹⁴

Ugyanakkor, ahogy a disszertációmban rámutatok, a hidegháború utáni világ újrafogalmazta a terrorizmust oly módon, hogy kihangsúlyozta a vallásilag motivált erőszak, vagy a „**transzcendentálisan vezérelt**” terrorista újjászületését. Ezt a fejlődést/forradalmat a vezető terrorizmuskutató, David Rapoport munkájának, és „hullám”-alapú fejlődéselméletének fényében vizsgálom. Alább látható, hogy megpróbáltam ez utóbbi megfigyeléseit egy táblázatba foglalni, ábrázolva a négy periódust vagy hullámot, melyeket Rapoport vizsgált.¹⁵

---

¹² A. Schmid és A. Jongman: „*Political Terrorism: a new guide to actors, authors, concepts, data bases (sic.), theories and literature*”, Transaction Books, New Brunswick, 1988 (revised edition).

¹³ Ibid.

¹⁴ B. Jenkins: „*International Terrorism*”, ibid.

¹⁵ David C. Rapoport: „*The Four Waves of Modern Terrorism*”, *Attacking Terrorism – elements of a grand strategy*, szerk. A. Kurth Cronin és J. Ludes, Georgetown University Press, Washington, 2004.

	Kiváltók (-ok)	Célpontok	Módszerek	Végeredmény ¹⁶
Anarchisták 1880-1890-es évek (Oroszország, Balkán, Olaszország)	elégtelen kormányzati reformlépések	A büntudat gerjesztő, érvénytelenítő nemzeti rend	Merénylet, jellemzően bombával és lehetőleg mártíromság révén	forradalom
Gyarmatosítás-ellenes 1920-1960-as évek (Írország, Izrael, Ciprus, és Algéria)	I. világháború (megerősítette a II. világháború)	Birodalmi rend	Bomba és lőfegyver, de gyakran gerilla-típusú 'üss és fuss' támadás a rendőrség és a fegyveres erők ellen. A diaszpóra és az ideológiailag baráti nemzetállamok nyújtottak támogatást, beleértve SZU-t. Az ENSZ gyarmatosítás-ellenes hozzáállása is meghatározó	függetlenség (világi állam)
Új Baloldal 1960-1980-as évek (Palesztina, Észak-Írország, NSZK, Olaszország, Franciaország, Spanyolország, Törökország és Japán)	A vietnami háború	A nem-demokratikus, politikai és gazdasági elit	"Teátrális" célpontok. Rablás, túszejtés, követségek elleni támadások és merényletek. SZU, Kuba, és logisztikai import szervezésében kölcsönös segítség. Amerikai érdekeltségek kedvelt célponttá válnak	Függetlenség (világi állam) vagy Radikális, marxista (vagy mindkettő)
Vallási hullám 1979- 2025(?) (Izrael, Palesztina, Libanon, Egyiptom, Algéria, India, Fülöp-szigetek, Indonézia és Japán)	Új iszlám évszázad kezdete ¹⁷ Iráni forradalom Szovjet invázió Afganisztánban	A világi nemzeti politikai eliték és USA	Öngyilkos merénylők	Teokratikus állam, vagy proto-kalifátus létrehozása

2. táblázat: *A modernkori terrorizmus hullámai Rapoport szerint.*
(a szerző saját táblázat 'változata')

¹⁶ Bár a felszínen mindegyik szakaszban vagy hullámban azonosíthatóak a terroristák különböző maguk-vallotta céljai, érdemes megjegyezni, mit állít maga Rapoport, mielőtt minden egyes periódust egyenként tárgyal: „A forradalom minden hullámban a kiemelkedő cél, de forradalom alatt nem ugyanazt értik.” Lásd: *“The Four Waves of Modern Terrorism”*, ibid.

¹⁷ A muzulmán naptár szerint 1979-ben kezdődött Hidzsra 1400.

De nem tartom teljesen elfogadhatónak, ahogyan Rapoport az utolsó hullámban összekapcsolja a vallásilag motivált elkövetőket, mint pl. Oszama bin Laden, másokkal, akiknek alapvetően – ha nem kizárólagosan – politikai motivációik vannak (pl. Jasszer Arafat), ezért én egy ötödik hullámot javaslok:

	Kiváltók (-ok)	Célpontok	Módszerek	Végeredmény
Transzcendentális – Apokaliptikus Terror 1995- (USA, Japán, Kelet-Afrika, Thaiföld, Nagy-Britannia)	Mudzshahedin győzelem a szuperhatalom SZU felett			
	Hidegháború vége			
	Öböl-háború (és bin Ladent visszautasítja a szaúdi kormány)	Aposztata Arab /muzulmán vezetők USA	Tömeges halált okozó eszközök, összehangolt (öngyilkos) bombatámadások (al Kaida)	Globális kalifátus /teokrácia (al Kaida)
	Muzulmán utódállamok létrehozása volt SZU területén Közép-Ázsiában	A „Nyugat”	Biokémiai fegyverek (Aum)	Globális kultusz birodalom (Aum)
	Muzulmánok üldözése Boszniában, Csecseföldön és Koszovóban			

3. táblázat: A modernkori terrorizmus ötödik szakasza: a transzcendentális

Ha a fenti leírás helyes, ha az al Kaidát (és Aum Shinrykio-t) alapvetően másnak tartjuk, mint a többi, őket megelőző terrorista csoportot, akkor ésszerű a következtetés, hogy azon eszközök alkalmazása, melyekkel az előző négy terroristacsoport-típus ellen harcoltak, nem kielégítő, és ezért újra kell értékelnünk az eszközöket és az elveket. Ennek a kérdésnek a vizsgálata disszertációm utolsó fejezetének célja.

KÖVETKEZTETÉSEK ÖSSZEGZÉSE: „**SUPERPURPLE**” - A VESZTFÁLIAI
RENDSZER RÉSZLEGES REFORMJA

Disszertációmmal azt akartam bemutatni, hogy ma sok ország számára a nemzetbiztonság klasszikus eszközei nem felelnek meg annak a kihívásnak, hogy védelmet nyújtsanak a politikai erőszak transzcendentálisan vezérelt alkalmazóival szemben, mint pl. az al Kaida, mivel az al Kaida-t és a kapcsolódó fenyegetéseit nem korlátozzák a vesztfáliai rendszer struktúrái, mert globálisan elterjedt, több szervezet hatáskörét egyesíti és hiper-mobil. Az ilyen fenyegetések megértéséhez és azok kezeléséhez szükséges új módszertanok és keretek kifejlesztésének szükségességét hangsúlyozza a tény, hogy a transzcendentális elkövető – mivel nem motiválják világi, politikai célok, hanem teljesen el akarja pusztítani ellenfelét – saját logikája keretei között igazolni tudja a tömegpusztító fegyverek használatát. Ez a „hiper-terrorizmus”, a tömegpusztító fegyverek keresztezése és a politikai erőszak alkalmazása.

Továbbá azt is bemutatom a disszertációmban, hogy a nemzeti jogi rendszer elégtelen azon bűntettekkel szemben, melyek olyan nagyságrendűek, hogy az emberiségnek tömegesen okoznak kárt, más szóval, emberiség elleni bűntettek. Ha egy adott csoport kormánya politikai, etnikai vagy vallási identitás miatt módszeresen készül a megsemmisítésre, az a legnyilvánvalóbb emberiség elleni bűncselekmény. Részben ilyen érvek alapján folytattak jogi eljárást Nürnbergben Adolf Hitler „végső megoldásának” rendszere ellen, illetve nem régen a hágai bíróságon Szlobodan Milosevic ellen, többek között, boszniai muzulmánok és koszovói albánok ellen elkövetett etnikai tisztogatása miatt. De az ilyen tömeggyilkosokkal szemben az időszakos, nemzetek feletti bíróságok létrehozásánál is fontosabb az az implicit következtetés, hogy az ilyen bűntettekre adott válasz nem egyszerűen a bűncselekmény helyszínétől szolgáló országban, vagy az elkövető saját országában fennálló jogi rendszer

felelőssége, hanem minden országé, melynek képessége és lehetősége van intézkedéseket hozni. A következményt az egyetemleges igazságszolgáltatásnak kell kimondania az ilyen büntettek elkövetői ellen. Szeptember 11. után azt láthatjuk, hogy a terrorizmus a büntetnek pontosan erre a szintjére emelkedett (vagy süllyedt).

A Világkereskedelmi Központ elleni első sikertelen támadás 1993-ban¹⁸, az Aum szaringáz-támadása a tokiói metróban 1995-ben, Timothy McVeigh óriás teherautós bombatámadása Oklahoma City-ben, a kelet-afrikai követségek elleni támadás 1998-ban, szeptember 11., az összehangolt támadások a madridi vonatok ellen és a Londoni 7/7 támadásokkal – könnyű bizonyítani, hogy a *tömeg-közönség* (Brian Jenkins) korából a *tömeges-halált* okozó terrorizmus és a **transzcendentálisan vezérelt (irracionális) terrorista** korába jutottunk. Ha ilyenkor az elkövetők célja, mint a fentebb említett támadások felelőseié is, hogy a lehető legtöbb embert öljék meg (vérontás a vérontás kedvéért), akkor azt állíthatjuk, hogy az olyan csoportok, mint az al Kaida, tömeges halált okozó terrorizmusa hasonló az emberiség elleni bűncselekményhez, melyet az egyetemes igazságszolgáltatás az ilyen büntettekre és az ilyen elkövetőkre alkalmaz.

A nemzetbiztonság eszközei évszázadokig megfeleltek a fenyegetéseknek. Ma ugyanakkor a fenyegetések egy nemzetek feletti környezetben jelentkeznek, ahol a nemzetállami keretek nem korlátozzák azokat. Az ellenség egy olyan világban mozog, melyet nem kötnek a nemzetközi egyezmények, fizikai határok, vagy kormányzati diktátumok. Be kell látnunk, hogy a régi munkamegosztásunk idejétmúlt, és tovább nem igazolható a különböző ügynökségek és fegyveres erők hermetikus elzárása egymástól. A transzatlanti

---

¹⁸ Sikertelen, mert ma már tudjuk, hogy a támadók célja az volt, hogy teherautójukat a WTC pincegarázsán belüli tartóoszlopnál robbantsák fel, hogy az épület ra-omoljon az ikertoronyra.

közösség sikeres tagjai, akik megnyerték a hidegháborút, olyan eszközrendszert örökölték a biztonság fenntartására, mely azóta nagyból nem változott. Miközben az ellenség a műveletei egy magasabb szintre emelkedtek, mi nem, és valószínűleg nem is fogunk soha, mivel a logikus világkormányzást nem fogadná el sem a polgárok többsége, akik identitásukat nemzeti szinten értelmzik, sem a politikusok elsáncolt rétege, akik mindent elveszítenének, ha a hazai hatalmukat egy magasabb, nemzetek feletti hatalom venné át. Ezért máshol kell a megoldást keresnünk.

Ha belátjuk, hogy belső nemzetbiztonságunkat és védelmi struktúráinkat egy másik korból és más célra örököltük, de különböző (főként politikai) okok miatt nem tudunk nemzetek feletti megoldást találni, akkor az egyetlen járható lehetőség nemzetállami szinten radikálisan megreformálni az eszközöket, hogy alkalmazhatóbbak legyenek a létező új feladatokra, hogy jobban hasonlítsanak a mai ellenséghez, valamint radikálisan fokozni a nemzetközi együttműködést. Ha a rendőrség, a hadsereg és a különböző hírszerző szervek közötti belső határokat le lehetne részleges bontani alkotmányos garanciák mellett, az megkönnyítene egy olyan a modus operandi alapítását, mely olyan rugalmas és hatékony, mint az új ellenségeinké. Az ilyen egyesített sok-szervezetű megközelítésnek még előzménye is van.¹⁹ Az ilyen reform a „SuperPurple”²⁰

Szerencsére a bombájuk ereje elégtelen volt véghezvinni azt, amit az öngyilkos repülőgéptámadással 2001-ben elértek.

¹⁹ Az IRA angol kormány ellen folytatott hadjáratának legvéresebb éveiben olyan döntés született, hogy egy teljesen új egységet hoznak létre, mely a legveszélyesebb elkövetőkkel kell harcolnia. Ezt többféleképpen nevezték: 14 Detachment, Dragon Company, vagy 14 Int. és Sy. Ez a szervezet helyi rendőrtisztekből, a speciális erők (SAS/SBS) tagjaiból és a hírszerző szervekből álló egységeket alkalmazott. A 14 Det. nagyon jó munkát végzett, felülkerekedett a régi megosztottságon és akadályokon hatékony szervezetek-közi együttműködéssel. Bár az IRA és az angol kormány harcának erről a fejezetéről kevés információ áll rendelkezésre, az utóbbi években néhány tanulmány rávilágított a 14 Det.-re. Lásd pl. Martin Dillon: *The Dirty War: covert strategies and tactics used in political conflicts*, Routledge, New York, 1990 és James Rennie: *The Operators – on the streets with 14 Company*, Century, London, 1996.

²⁰ A Purple műveletek és struktúrák magukba foglalják a katonai szolgálatok, a hadsereg, a haditengerészet, a légierő és a tengerészet minden fegyvernemét, vagy mint rendszer, elvárják tagjaiktól, hogy kereszt-képzésben vegyenek részt és/vagy legyen tapasztalatuk egyesített katonai hadműveletekben. Az amerikai védelmi minisztérium már jó néhány éve támogatja a “Purple

struktúra létrejöttét eredményezné, mely olyan rugalmas és hiper-mobil lenne, mint a semlegesíteni kívánt ellenség. Azt sem lenne túlzás kijelenteni, hogy sok ország esetében, a jelenlegi geostratégiai környezetben, egy egyesített testület jöjjön létre, mely a különböző, önálló ügynökségek és egységek minden gyakorlatát magába foglalná egy új struktúrába, ami jobban megfelel a transzcendentális terroristák, mint pl. al Kaida, jelentette fenyegetéseknek.

Ennek ellenére a valóság az, hogy a fejlett nyugati országok nemzetbiztonsági apparátusának ilyen széleskörű reformja és átstrukturálása elkerülhetetlenül erős ellenállásba fog ütközni mindazok részéről, akiknek érdekében áll a jelenlegi struktúrák fenntartása, és akik nem látják szükségét a változásnak. Ezért valószínű, hogy a nem-kormányzati értelmiségi közösségek felelőssége vitát kezdeményezni arról, hogyan lehetne legjobban átalakítani a régi képességeket, hogy megfeleljenek az új fenyegetéseknek, valamint rávenni a közvélemény lehető legnagyobb részét arra, hogy a témát a különböző országokban a politika napirendjére tűzzék.

Következésképpen remélhető, hogy a politikai elitek felismerik, mit jelentenek a politikatudomány kategorizálásai és ajánlásai, és azt, hogy a létező nemzetbiztonsági felépítményeknek másra kell összpontosítaniuk, hogy hatékonyan tudjanak együttműködni a nemzetközi küzdőtéren más országok ügynökségeivel. Csak ily módon leszünk képesek a nemzetek feletti fenyegetésekkel, a transzcendentálisan vezérelt politikai erőszakkal szemben fellépni.

Eljárást”, lebontva a technikai és mentális korlátokat a szervezetek között, mióta a Goldwater Nichols törvény szolgálatok-közi együttműködésre kötötte a táborki kinevezéseket. A Purple elnevezés állítólag a négy szolgálat színeinek összekeveréséből származik. Az én javaslatom ezt a megközelítést alkalmazza és a nemzetbiztonsági eszközök teljes palettájára vonatkoztatja, nem csak a fegyveres erőkre. Hálával tartozom jóbarátomnak, Keith Mines-nak az amerikai külügyminisztériumból, aki oly találóan elnevezte az elméletemet.

1. MELLÉKLET: A TERRORTÁMADÁSOK HALÁLÓS ÁLDOZATAINAK
ARÁNYA, 1993-2003

Év	támadások száma	áldozatok száma	átlag
1993	431	1510	3.5
1994	322	988	3
1995	440	6445	14.6
1996	296	3224	10.8
1997	304	915	3
1998	274	6694	25.5
1999	395	940	2.3
2000	426	1212	2.8
2001	355	5806	16.3
2002	205	3072	14.9
2003	208	4271	20.5

forrás: *Global Patterns of Terrorism*, United States Department of State, www.state.gov/s/ct/rls/pgtrpt/2003/33777.htm
www.state.gov/www/global/terrorism/annual_reports.html

2. MELLÉKLET: A TERRORIZMUS KORMÁNYZATI DEFINÍCIÓI

A terrorizmus erőszak alkalmazása politikai célok elérésére, beleértve az erőszak bármiféle alkalmazását a közvélemény vagy a közvélemény egy részének megfélemlítésére.

A terrorizmus megelőzéséről szóló 1974. évi törvény
(átmeneti intézkedések)
Nagy Britannia

A terrorizmus politikai célokért folytatott hosszú harc, melyet más emberek élete és vagyona elleni merényletekkel szándékoznak elérni, különösen a büntetőtörvénykönyv 129.a§-nak 1. bekezdésében felsorolt súlyos bűncselekmények útján (mindenek előtt: gyilkosság, emberölés, erőszakos emberrablás, gyújtogatás, robbantás), vagy más erőszakos cselekmény útján, mely ilyen bűncselekmény előkészítéséül szolgál.

Bundesamt für Vefassungsschutz
(*Alkotmányvédelmi Hivatal*)
Németország

A terrorizmus erőszak alkalmazása, vagy azzal való fenyegetés politikai célok elérésére olyan személyek vagy csoportok részéről, mely támogathat vagy szemben állhat egy kormánnyal, ha az ilyen akciók célja a közvetlen áldozatoknál szélesebb közösség megdöbbentése vagy megfélemlítése.

Central Intelligence Agency
USA

A terrorizmus az erőszak törvénytelen vagy fenyegető használata egy csoport vagy egyén részéről személyek vagy vagyontárgyak ellen elkövetve egy kormány, a civil társadalom vagy ezek bármely részének megfélemlítése vagy kényszerítése céljából politikai vagy társadalmi célok előmozdítása érdekében.

Federal Bureau of Investigations
USA

FŐBB HIVATKOZÁSOK

- Arendt Hannah. *The Origins of Totalitarianism*, Meridian, Cleveland, Ohio, 1951
- Brasseys. *The Military Balance*, IISS, London, annually
- Fukuyama, Francis. *The End of History*, The National Interest, Summer 1989
- Ganor, Boaz. *The counter-terrorism puzzle: a guide for decision makers*, Transaction Publishers, New Brunswick, N.J, 2005
- Gazdag, Ferenc (Ed), *Biztonságpolitika*, SVKH, Budapest, 2001.
- Gazdag, Ferenc (Ed), *Magyar biztonság- és védelempolitikai dokumentumok I-II* SVKI, Budapest, 1998
- Gorka, Sebestyén L. "Hyper-Terrorism": *the Globalisation of Terror*, JANES Terrorism and Security Monitor, Special Report, JANES, April 2003
- Gray, Colin. *Another Bloody Century*, Orion Publishing Group, London, 2005
- Gray, Gray. *Modern Strategy*, Oxford University Press, Oxford, 1999
- Heisbourg, François. *La fin de l'Occident? L'Amérique, l'Europe et le Moyen-Orient*, Odile Jacob, Paris, 2005
- Huntington, Samuel. *The Clash of Civilizations*, Foreign Affairs, Summer 1993, vol.72, no.3
- Jenkins, Brian. *International Terrorism: a new mode of conflict*, Research Paper 48, California Seminar on Arms Control and Foreign Policy, Crescent Publications, Los Angeles, 1975
- Kilcullen, David: *Three Pillars of Counterinsurgency*, remarks delivered at the US Government COIN Conference, 28th September 2006, Washington:

<http://www.usgcoin.org/docs1/3PillarsOfCounterinsurgency.pdf>

Kitson, Frank: *Low Intensity Operations - Subversion, Insurgency, Peacekeeping*, Stackpole Books, Harrisburg, 1971

Krauthammer, Charles. *Neoconservatism and Foreign Policy*, *The National Interest*, Fall 2004

Laqueur, Walter. *Voices of terror: manifestos, writings, and manuals of Al Qaeda, Hamas, and other terrorists from around the world and throughout the ages*, Reed Press, NY, 2004

Lawrence T. E.: *Seven Pillars of Wisdom - a Triumph*, (először 1926-ben publikált), Penguin Books, Harmondsworth, 1985

Mao Tse-tung: *On Guerrilla Warfare*, from Selected Works of Mao Tse-tung: Vol. IX, 1937, online Version: Maoist Documentation Project (2000); Mao Tse-tung Reference Archive 2000, <http://www.marxists.org/reference/archive/mao/works/1937/guerrilla-warfare/>

Perjes, Géza. *A nemzet önértzet zavarai*, in *Látóhatár*, 1967/6-8

Rapoport, David C. (Ed). *Inside Terrorist Organizations*, Frank CASS, London, 2001

Sageman, Marc. *Understanding Terror Networks*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2004

Schmid, Alex, Jongman, Albert J. et al. *Political Terrorism: a new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories and literature*, Transaction Books, New Brunswick, 1988

Sloan, Stephen. *Almost Present at the Creation - a personal perspective of a continuing journey*, *Journal of the Centre for Conflict Studies*, Summer 2004, Vol. XXIV, No.1.

Sloan, Stephen and Anderson, Sean. *Historical Dictionary of Terrorism*, 2nd edition, Scarecrow, Lanham, 2002

Sookhdeo, Patrick, *Understanding Islamic Terrorism*, Isaac Publishing, Pewsey, 2004

Sun Tzu. *The Art of War*, Project Gutenberg e-text: www.gutenberg.org/files/132/132.txt

Szűcs, Jenő. *A Magyar nemzet tudat kialakulása*, Osiris, Budapest, 1997

Szűcs, Jenő. *Nemzet és történelem*, Gondolat, Budapest, 1974

Trotsky, Leon. *The Defence of Terrorism*, The Labour Publishing Company and George Allen and Unwin, London, 1921

US Department of Defense. *Joint Doctrine Encyclopaedia*, July 16th 1997

US Department of State, *Patterns of Global Terrorism*, annual reports

US Government Printing Office. *The 9/11 Commission Report*, (www.gpoaccess.gov/911/)

von Clausewitz, Carl. *On War*, szerk. Michael Howard és Peter Paret, Princeton University Press, New Jersey, 1984

Weboldalak

The Counter Terrorism Blog
<http://counterterrorismblog.org/>

Federation of American Scientists
www.fas.org

Fordham University, Internet Islamic History Sourcebook
www.fordham.edu/halsall/islam/islamsbook.html

MuslimHeritage.Com
www.muslimheritage.com/timeline/default.cfm

North Atlantic Treaty Organisation

www.nato.int

The Terrorism Research Center
www.terrorism.com

University of Southern California, Muslim Students
Association
www.usc.edu/dept/MSA/history/chronology

The White House
www.whitehouse.gov

A teljes bibliográfiát lásd a disszertáció végén, old.: 230-238

Könyvek, könyv fejezetek és monográfiák:

- Gorka, Sebestyén*   *The International Dimension of the Long War*, Executive Report, Joint Special Operations University, First Annual Symposium: “Countering Global Insurgency”, JSOU, Hurlburt Field, Florida, 2006 (fejezet)
- Gorka, Sebestyén*   *Security Sector Reform: suggestion of a ‘minimum criteria’ approach*, Security Sector Reform in Central and Eastern Europe, szerk. W. Germann / A. Karkoszka, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces / Nomos, Baden- Baden, 2005 (fejezet)
- Gorka, Sebestyén*   *Future Terrorist Targets*, Topics in Terrorism, szerk. J. Purcell és J. Weintraub, The Atlantic Council of the United States, Washington, July 2005 (fejezet)
- Gorka, Sebestyén* (szerk.)   Donnelly, Chris: *Nations, Alliances and Security*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004
- Gorka Sebestyén*   *Az Új Terrorizmus*, Az Európai Unió Évkönyve, Budapest, Osiris, 2002 (fejezet)
- Gorka, Sebestyén*   *The Logic of NATO Enlargement in the Post-Cold War World*, NATO Defence College Monographs, NDC, Rome, Fall 1999 (monográfia)
- Gorka, Sebestyén*   *Contributions to European Security from Poland, the Czech Republic and Hungary*, SVKI, Budapest, 1999 (monográfia)
- Gorka, Sebestyén*   *The Post-Madrid Summit Environment: a CEEC view*, The Southeast European Yearbook, szerk. T. M. Veremis és D. Triantaphyllou, Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, Athens 1998 (fejezet)

Gorka, Sebestyén *Az Észak-atlanti Együttműködési Tanács és a Békapartnerség, Az Észak-Atlanti Szerződés Szervezete, szerk. Dunay Pál és Gazdag Ferenc, SVKI, Budapest 1997 (fejezet)*

Szakirodalmi cikkek, tanulmányok:

Gorka, Sebestyén: *Counter-insurgency theories comeback, JANES Terrorism and Security Monitor, April 5th 2007*

Gorka, Sebestyén *Al Qaeda and von Clausewitz – rediscovering the art of war, Joint Special Operations University (JSOU) Symposium: Countering Global Insurgency, Hurlburt Field, Florida, May 2nd - 5th 2006, letölthető: www.itdis.org*

Gorka, Sebestyén *Article Five, Five Years On, NATO Review, NATO, Brussels, Summer 2006*

Gorka, Sebestyén és Böszörményi-Nagy, Gergely *The American-Polish Alliance and the role of Central Europe in US Security Policy, Foreign Policy Review, László Teleki Institute, Vol. 3, No.1-2, 2005*

Gorka, Sebestyén és Sullivan, Richard *Jordanian Counterterrorist Unit Thwarts Chemical Bomb Attack, JANE'S Intelligence Review, Oct. 2004*

Gorka, Sebestyén *Al Qaeda's Next Generation, Jamestown Foundation, Terrorism Monitor, Vol. II, Issue 15, June 29, Washington, 2004,*

Gorka, Sebestyén *A Change in Iraqi Insurgence, JANE'S Islamic Affairs Analyst, March 2004*

Gorka, Sebestyén *A demokrácia védelme a hidegháború utáni világban, Külügyi Szemle, Teleki László Intézet, 2004, III/3-4*

- Gorka, Sebestyén* *Two Years on from 11 September: Congress's view*, JANES Terrorism and Security Monitor, September 2003
- Gorka, Sebestyén* *Facing the WMD Threat*, JANES Terrorism and Security Monitor, January 2003
- Gorka, Sebestyén* *Biological Toxins: a bioweapons threat in the 21st century*, Security Dialogue, PRIO, Oslo, 2002, vol.33, issue 2
- Gorka, Sebestyén és Sullivan, Richard* *Biological Toxins*, JANES Intelligence Review, June 2002
- Gorka, Sebestyén* *Narco-Terrorism: the Latin American Specialty*, Special Report, Pinkertons Global Intelligence Forecast, Pinkertons, Washington, July 2001
- Gorka Sebestyén* *Új terrorizmus: előzetes tipológia*, Európai Szemle, Budapest, nyár 2000
- Gorka Sebestyén és Sullivan, Richard* *The Bioweapons Convention's Impact on Bioindustry*, NATURE Biotechnology, August 2000
- Gorka Sebestyén* *Nemzetbiztonság és törvényhozás*, MAPI füzetek II, Magyar Politikai Intézet, Budapest 1999
- Gorka, Sebestyén* *Hungary Reinvents its Defence Force*, JANES Intelligence Review, May 1997
- Gorka, Sebestyén* *A parlamenti pártok biztonságpolitikai elképzelései*, MAPI füzetek I, Magyar Politikai Intézet, Budapest 1997
- Gorka, Sebestyén* *Hungarian Military Reform and Peacekeeping Efforts*, NATO Review, NATO, Brussels, Autumn 1997
- Gorka, Sebestyén* *Hungarian Military Reform*, NATO Review, NATO, Brussels, Nov. 1995

Egyéb: Több tucatnyi cikk a nyomtatott sajtóból 1994 óta, többek között a *Magyar Nemzetben*, *Heti Válaszban*, *Élet és Irodalomban*, *Hungarian Times*-ban, *Budapest Sun*-ban és a *Washington Times*-ban.

1. Prof. Gy. Schöpflin

SCHÖPFLIN GYÖRGY
korábban Jean Monnet professzor
University College London
vendégprofesszor
University of Bologna

Bírálat Gorka Sebestyén 'Content and End - State-based Alteration in the Practice of Political Violence since the End of the Cold War - The Rise of the 'Irrational Actor' cím • PhD dolgozatáról

Az elemzés kiindulópontja a nemzetközi államrendszer 1989 utáni kialakulása és ezen belül a terrorizmus szerepe, amelyet a szerző "irrational actornak" nevez. Az elnevezésen lehet vitatkozni, amennyiben egy mélyebb elméleti megközelítést alkalmazunk: A hagyományos államközpontú elemzési rendszerből kiindulva a terrorizmus valóban irracionálisnak tűnik, mivel a politikai hatalom mozgását magába integrálja az állam és az államok által elfogadott nemzetközi intézmények hálózata. Ez az, ami 1989-ben meglazult, sőt egy sor államot tart számon a világ, amelyek képtelenek fenntartani a hagyományos max weberi kötelezettségeket, illetve képtelen ezen elvárásoknak eleget tenni, elsősorban az erőszak monopóliumával kapcsolatosakat.

Ezt a változást a modernség kontra posztmodern kontrasztjával lehet megragadni. Bár a nagyon szilárd alapokon működő, nagyrészt nyugati nemzetállamokat is kikezdte az új folyamatok összessége - ezeket nevezzük globalizációnak - a nyugati állam, az eredeti nemzetállam bölcsője és fenntartója egyelőre elbírja, elviseli a ráhelyezkedő nyomást kisebb-nagyobb kihagyásokkal, amíg a nem nyugati állam, minőségileg más kulturális alapokból felépítve nem képes és valószínűleg soha nem is volt képes a Nyugat által rájuk szabott feladatokat ellátni.

A hidegháború által kiváltott nyomás ezeket a gyengeségeket, elégtelenségeket elrejtette, láthatatlanná tette, de az 1989 óta létrejött változások nemcsak hogy észlelhetővé tették az új világ új politikai tényezőinek kibontakozását, hanem lehetőséget nyújtottak új politikai aktoroknak új szerepek vállalására.

A terrorizmus ebben a képződményben csak egy ilyen szereplő a sok közül, amelyek átalakítják a nemzetköziség rendszerét, az eddiginél jóval összetettebb irányba: Gondoljunk csak a multinacionális vállalatokra, a nemzetközi NGO-kra az internetre és a világot magába foglaló televízió és egyéb médiára, valamint az ezt elősegítő angol nyelv terjedésére.

Ebben a kontextusban a terrorizmus, illetve a terroristák semmiképpen nem irracionálisabbak a többinél, hanem saját felfogásuk után járva, a fővonal, a mainstream által létrehozott szabályrendszert támadják meg, élve a fent említett újonnan kialakult lehetőségekkel, kihasználva az új hatalmi fegyvereket.

12. oldal "political violence". Visszatérve a max weberi megfogalmazásra az erőszak vagy annak rejtett formája mindig is részét képezi a hatalomnak, tehát a kifejezés "political violence" nem magától értetődik: Ebben az elméleti összefüggésben inkább a nem államilag legitimált erőszokról van szó, tehát szerencsésebb lenne "non-state-legitimated violence-ről" írni. Bár elfogadhatjuk az eredeti kifejezést, ha pontosabban van körülírva. Természetesen ennek a folyamatnak jóval tágabb a kontextusa "a nem állami aktorok" szaporodása egy központi fejleménye az 1989 utáni rendszernek.

19. oldal "resurgence in terrorism that is not purely political in nature". Ez az állítás fontos elméleti kérdéseket vet fel, illetve magát a politika fogalmát hagyja meghatározatlanul, arról tanúskodik, hogy az értekezés az állam/nem-állam dichotómiában gondolkodik, a nem-állami aktorok említésének ellenére. Az alapvető probléma a nem-állami aktorok racionalitásának megítélése: Ha elfogadjuk a racionalitás fogalmával járó bonyodalmakat, akkor esetleg egy többszintű és többformájú racionalitás fogalmával közelebb kerülünk a terrorizmus antológiájához.

27. oldal A 17. lábjegyzet nagyon és félrevezetően leegyszerűsíti az Európai Unió és Törökország kapcsolatát.

173-174. oldal A nem európai társadalmi szervezkedés kérdése és a nagycsalád, a klán szerepe messzemenően formálja az említett társadalmak politikai hatalomrendszerét, amelyről a nyugati demokráciaelméletek nemigen akarnak tudomást venni, pedig ennek megvan az antropológiai és szociológiai irodalma, például Edward Schatz "Modern Clan Politics" és az ott idézett írások.

Az eddigieket szem előtt tartva a három kritikai mércének véleményem szerint az értekezés eleget tesz:

1. Az idevágó tudományos irodalom felhasználása széles és meggyőző.
2. A módszertan koherens és logikus, jóllehet - és ezeket próbáltam vizsgálni a fentiekben - mélyebb episztemológiai szinten sok mást is ki lehetett volna hozni az elemzésből.
3. Az értekezés sikeresen rámutatott az új helyzet ismérveire és ezzel eredeti meglátásokat fogalmazott meg.

Minősítési javaslat: **cum laude**

s.k.
PROF. SCHÖPFLIN GYÖRGY

2. C. N. Donnelly, igazgató, kutatási részleg, Brit Védelmi Akadémia

---

From: Chris Donnelly, Head
Advanced Research and Assessment Group

DEFENCE ACADEMY of the UNITED KINGDOM*Intellectual Excellence in Defence*

Joint Services Command & Staff College
Faringdon Road
Swindon, Wiltshire SN6 8TS

Telephone +44 (0)1793 788195
Telephone P/A +44 (0)1793 788195
Facsimile
E-Mail cdonnelly.hq@da.mod.uk

Prof. A. Ágh
Doctoral School
Political Science Department
Corvinus University
Budapest

20 April 2006

Re: Sebestyen Gorka, “Content and End-State, based Alteration in the Practice of the Political Violence since the End of the Cold War”

In his Thesis, Mr Gorka has applied rigorous academic research and analysis to a very topical issue. He has, in consequence, produced a work not only of academic excellence, but also of significant current policy relevance.

Throughout the work, Mr Gorka has demonstrated a very thorough knowledge and deep understanding of the issue of terrorism in all its complexity, set within its context of domestic situations and international relations. His thorough and very competent use of the available material – academic research, technical studies, political analysis – coupled with his understanding of the operational sphere, combined to provide a very firm basis for Mr Gorka’s work.

On this firm basis of knowledge, Mr Gorka has proceeded to develop his analysis by means of a very innovative use of research methods and techniques. The combination of traditional academic rigour with a very clever use of sources and great insight into national and international processes has enabled Mr Gorka *to go beyond the analysis* normally found in such a thesis into an *assessment* of both the problems and their potential solutions. It is this which gives the Thesis its particular topicality and policy relevance, thereby raising it well above the normal level to be expected of such a work, and insuring that it will make a special and unique contribution not only to a understanding of the issue but also of how and can it should be tackled.

The main issue for modern societies in today's rapidly changing world is how to meet new security challenges in ways which do not compound the problems they bring with them. There efforts are made more difficult by the shortage of academic analysis of current socialite trends; a failure to appreciate the complexities and strength of the driving forces behind the new threats and challenges (such as fundamentalist terrorism); and the lack of operational experience and awareness. In his thesis Mr Gorka successfully addresses all these issues and also helps to point the way for future research work where in-depth academic study can bring real benefit to policy formulation and implementation.

It is for these reasons that I would congratulate Mr Gorka on producing an excellent dissertation. He has demonstrated that the traditional academic virtue can be extremely relevant to the solution of contemporary political and social problems. I have no hesitation in recommending his thesis for acceptance by his peers and the doctoral school. If I were to make one additional remark, it would be to have Mr. Gorka devote a small section of any further version of the text to a discussion of how his final policy recommendation – the use of "Super Purple" could be achieved political, given the various institutional interests it would challenge.

I remain, yours faithfully

Chris Donnelly CMG
Head
Advanced Research and Assessment Group
UK Defence Academy
Joint Services Command & Staff College

fordítás:

Disszertációjában Gorka Sebestyén komoly tudományos kutatást és elemzést végzett egy rendkívül aktuális kérdésben. Így munkája nem csak tudományos értelemben kiváló, de jelentős a politikai aktualitása is.

Dolgozatában Gorka Sebestyén a terrorizmus bonyolult, hazai és nemzetközi kontextusba helyezett kérdésének igen mély ismeretéről és alapos megértéséről tett tanúbizonyságot. Az elérhető anyag – tudományos kutatás, műszaki tanulmányok, politikai elemzés – alapos és igen hozzáértő használatának összekapcsolása a műveleti terület megértésével szilárd alapját adja a munkának.

A kutatási módszerek és technikák rendkívül innovatív eszközeinek használatával építette fel elemzését a tudásnak ezen a szilárd alapján. A tradicionális tudományos szigorúság kombinálása a források igen okos

használatával, valamint nagyrálatása a nemzeti és nemzetközi folyamatokra képesse tette Gorka Sebestyént arra, hogy túllépjen a disszertációk megszokott elemzéseinél, és mind a problémák, mind a lehetséges megoldások értékelését adja. Ettől lesz a disszertáció különösen időszerű és politikailag releváns, magasan kiemelkedve egy ilyen munkától elvárható átlagos szint fölé, és ez biztosítja, hogy különleges és egyedülálló módon járul hozzá nemcsak a kérdés megértéséhez, de ahhoz is, hogyan és miként kellene azt kezelni.

Napjaink gyorsan változó világában a modern társadalmak fő problémája az, hogyan kezeljük az új biztonsági kihívásokat oly módon, hogy azzal ne növeljük az ezzel járó problémákat. Ezeket az erőfeszítéseiket megnehezíti az aktuális társadalmi tendenciák tudományos elemzésének hiánya; valamint az, hogy az új fenyegetések és kihívások (mint pl. a fundamentalista terrorizmus) hajtóerejének összetettsége és ereje nem látszik egyértelműen; illetve hiányzik a műveleti tapasztalat és a tudatosság. Gorka Sebestyén disszertációja sikeresen közelíti meg ezeket a kérdéseket, és segít kijelölni az utat a jövőbeli kutatás számára, ahol az alapos tudományos munka valódi hasznot hozhat a politikaformálás és végrehajtás számára.

Mindezekért gratulálok Gorka Sebestyénnek a kiváló disszertációjához. Megmutatta, hogy a tradicionális tudományos erény rendkívül időszerű lehet napjaink politikai és társadalmi problémáinak megoldásakor. Kollégai és a doktori iskola számára határozottan javaslom a disszertáció elfogadását. Egy utolsó hozzáfűzésem az lenne, hogy Gorka Sebestyén szenteljen a szöveg bármely jövőbeli változatában egy rövid részt annak, mik a végső politikai ajánlásai – a „SuperPurple” alkalmazása politikailag megvalósítható, tekintve, hogy különböző szervezeti érdekeket érintene.

Tisztelettel

C. N. Donnelly
igazgató, Kutatási részleg
Brit Védelmi Akadémia
Vezérkari Kollégium

3. K. McGrath ezredes, amerikai védelmi attasé, Budapest

To: The Political Science Department
Corvinus University
Budapest

I have read with great interest Sebestyén Gorka's work, "*Content and End-State-based Alteration in the Practice of Political Violence since the End of the Cold War*." I found it a very relevant and necessary exploration of the vexing problem now confronting many advanced states: namely how best to organize a nation's capabilities to effectively protect its citizenry from the "hyper-terrorist." Understandably, the speed and zeal with which nations combine their various institutions of governance (and their attendant structures) to counter this threat will have regional and global impact.

Mr. Gorka presents a compelling argument for defining the "hyper-terrorist" as an altogether new threat; one that challenges nations to develop innovative approaches to form new (or reform old) structures which will appropriately empower law enforcement, security, and military capacities to successfully counter this worrisome threat. To debate the correct characterization of this threat appears a moot exercise. What is undeniably real, at least from the view of several world capitals, is the absolute requirement to counter something so ominous that it defies traditional thought and approach. The current structures have proven less than effective to this task. To this end, Mr. Gorka's claim that it is necessary "...to radically reform the nation-state level instruments so as to make them more applicable to...the enemies of today" is most fundamental.

However, care must be exercised here. If done abruptly, undoing traditional structures, processes and procedures may result in a *less* secure environment than had been aimed to achieve. The traditional challenges of law enforcement have not diminished, rather they have transformed as much as modern economies have—becoming more global, connected and

technologically advanced. In a like manner, security services continue their work against long-established foes and with well-established friends as necessary. In the military sphere, troops are now called to answer the immense responsibilities of full spectrum conflict. Radical reform of these and other structures invites risk. Likely new structures come largely at the expense of old ones. In transition from current to future, the assignment of tasks and necessary resources must move in concert. In addition, balance has to be achieved between the limits a citizenry will render its government in the name of protecting them. Being totally secure, at the cost of having far less personal privacy and/or freedom may be too costly a price many citizens are willing to pay for security -- especially in the absence of a clear and definable threat to them. (A key concern, when there may not be universal agreement outside official circles that radical change is needed.)

In general, academically derived solutions are thoughtfully developed and logic based. However, this cannot be interpreted to mean that they are then politically feasible to implement. Often the outcome of a well-intentioned political initiative is quite different than its original design. This is a consequence of democracies—often less efficient and less decisive than other forms of governance. Notwithstanding, progress is achievable. A necessary precursor for meaningful change is for political leaders to articulate compelling arguments for that change, and subsequently to propose solutions that are executable. As Mr. Gorka contends, independent think-tanks have an important role, if not the outright responsibility, to play in this process. The think-tank community can be a significant, but not exclusive, catalyst of change here. The expansive nature of tasks to be addressed to guard against the “hyper-terrorist” must include perspective from a broad field of stakeholders. Much work is needed to adapt current constructs of national security to confront new realities. Without question, Mr. Gorka’s work moves to the discussion forward.

Col. Kevin P. McGrath
Defense Attaché
US Embassy
Budapest 7 April 2006

fordítás:

Nagy érdeklődéssel olvastam Gorka Sebestyén „Tartalom és végeredmény-alapú változás a politikai erőszak gyakorlatában a hidegháború vége óta” című munkáját. A ma oly sok fejlett ország számára nyugtalanító probléma releváns és szükségszerű feltárásának találtam: nevezetesen, hogyan lehetne a legjobban megszervezni egy ország képességeit, hogy hatékonyan tudják

megvédeni a polgárokat a “hiper-terroristáktól”. Érthető módon helyi és globális hatása is lesz annak a gyorsaságnak és lendületnek, amellyel a nemzetek különböző kormányzati intézményeiket (és a felügyeleti szerveiket) ezzel a fenyegetéssel szemben összekapcsolják.

Gorka Sebestyén nehezen megcáfолható érveléssel definiálja a “hiper-terrorista” fogalmát; egy olyan, összességében véve új fenyegetését, mely arra kényszeríti a nemzeteket, hogy innovatív hozzáállással alakítsanak új (vagy reformálják meg a régi) rendszereket, melyek megfelelően felhatalmazzák a végrehajtási, biztonsági, és katonai intézményeiket, hogy sikeresen szálljanak szembe ezzel az aggasztó fenyegetéssel. E fenyegetés helyes jellemzése vitát gerjesztő feladat. Számos ország egyetért azzal a tagadhatatlan igazsággal, hogy elkerülhetetlenül szükséges szembeszállni egy olyan vészjósló fenyegetéssel, mely szemben áll a hagyományos elképzelésekkel és megközelítéssel. A jelenlegi struktúrák kevésbé bizonyultak alkalmasnak erre a feladatra. E cél eléréséhez Gorka Sebestyén kijelentése, miszerint szükséges „... radikálisan megreformálni a nemzetállami szintű intézményeket, hogy alkalmazhatóbbak legyenek ... mai ellenségeinkkel szemben”, alapvető fontosságú.

Ugyanakkor nagyon óvatosságnak kell lennünk. Ha hirtelen hajtjuk ezt végre, a felbomló hagyományos struktúrák, folyamatok és eljárások egy *kevésbé* biztonságos környezetet eredményezhetnek, mint amit elérni szándékoztunk. A végrehajtás hagyományos kihívásai nem csökkentek, inkább annyiban alakultak át, mint a modern gazdaságok – globálissá, egymástól függővé és technológiailag fejlettebbé váltak. Hasonlóképpen a biztonsági szolgálatok továbbra is a hosszú ideje létező ellenségek ellen, és a régi barátokkal együtt harcolnak, ha szükséges. Katonailag a csapatoknak ma már egy teljes spektrumú konfliktus hatalmas felelősségének kell megfelelniük. Ezek és más struktúrák radikális reformja kockázatos. Az új struktúrák nagyrészt a régiek kárára jönnek majd létre. A jelenlegiből a jövőbenibe történő átalakulás során a feladatok és a szükséges erőforrások átruházásának összhangban kell lenniük. Továbbá egyensúlyra kell törekedni azokban a korlátozásokban, melyeket a polgárság állít a kormánynak, azért hogy megvédje őket. Teljes biztonságban élni azon az áron, hogy sokkal kevesebb személyes magánéletük és/vagy szabadságuk van, talán túl nagy ár, melyet sok polgár nem hajlandó megfizetni a biztonságért, -- különösen, hogy nincs világos és körülhatárolható fenyegetés. (Komoly aggodalmat jelent, ha a hivatalos körökön kívül nem születik általános egyetértés arról, hogy radikális változásra van szükség.)

A tudományos alapú megoldások általában alaposan kifejtettek és logikusak. Mindazonáltal ez nem jelenti azt, hogy politikailag megvalósíthatóak. Egy jó szándékú politikai kezdeményezés végeredménye gyakran meglehetősen eltér az eredeti tervtől. Ez a demokrácia következménye – egy gyakran kevésbé hatékony, és kevésbé döntő kormányzási formáé. Ugyanakkor a folyamat végrehajtható. Egy jelentős változás szükséges előfutára a politikai vezetőkhöz szól, hogy megcáfолhatóan érveket hangoztassanak a változás mellett, és azután végrehajtható megoldásokat javasoljanak. Ahogy Gorka Sebestyén írja, a független

agytrösztöknek fontos szerepük van, ha nem is nyílt felelősségük abban, hogy szerepet vállaljanak ebben a folyamatban. Az agytröszt-közösség a változás jelentős, de nem kizárólagos katalizátora lehet itt. A megoldandó feladatok kiterjedtsége magába kell, hogy foglalja az érdekelt személyek széles spektrumát a „hiper-terroristák” elleni védelemben. Sok munkára van szükség ahhoz, hogy a nemzetbiztonság jelenlegi felépítését alkalmassá tegyünk az új realitásokkal való szembenézésre. Nem kérdéses, hogy Gorka Sebestyén munkája előmozdítja a vitát.

Kevin P. McGrath ez.
védelmi attasé
Egyesült Államok nagykövetsége
Budapest, 2006. április 7.